

Карабан В. І.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКОЇ НАУКОВОЇ І ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Граматичні труднощі, лексичні,
термінологічні та
жанрово-стилістичні проблеми

Видання п'яте, виправлене

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Вінниця
Нова Книга
2018

УДК 811.111=03

К21

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник з англійської мови і перекладу
для студентів вищих навчальних закладів*

Рецензенти:

Гетьман З. О., доктор філологічних наук, професор
Гудманян А. Г., доктор філологічних наук, професор
Старикова О. М., доктор філологічних наук, професор

Карабан В. І.

К21   Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : навчальний посібник / Карабан В. І. – Вид. 5-те, випр. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 656 с.

ISBN 978-966-382-704-9

Ця книга є п'ятим виданням посібника з перекладу англійської спеціальної літератури українською мовою. Посібник-довідник складається з двох великих частин, першу з яких присвячено граматичним труднощам перекладу, а другу – лексичним, термінологічним та жанрово-стилістичним труднощам. Кожна з частин поділяється на кілька розділів, поділених у свою чергу на підрозділи, де розглядаються способи і прийоми перекладу певних явищ англійської підмови науки і техніки. У кінці кожного підрозділу подано вправи на відповідні труднощі перекладу. В останньому розділі кожної з частин книги подано додаткові вправи та завдання на переклад речень і невеликих текстів. Книга містить також 11 додатків, корисних для перекладачів.

Посібник-довідник призначений для студентів державних університетів, педагогічних університетів та інших вузів, аспірантів, викладачів англійської мови, перекладачів, а також для фахівців різних галузей науки і техніки, які прагнуть удосконалити свої вміння та навички науково-технічного перекладу.

УДК 811.111=03

ISBN 978-966-382-704-9

© Карабан В. І., 2018

© Нова Книга, 2018

Зміст

Передмова	9
I. Граматичні проблеми науково-технічного перекладу.....	14
II. Переклад присудка	25
1. Часові форми дієслова	25
2. Узгодження часових форм.....	29
3. Форми наказового способу дієслова.....	31
4. Форми пасивного стану дієслова	34
5. Форми непрямих способів дієслова	38
6. Складний номінативний присудок.....	44
7. Складні модальні присудки з <i>must, have to</i> і <i>should</i>	50
8. Складні модальні присудки з <i>may, might, can</i> та <i>could</i>	54
9. Складні модальні присудки з <i>will, would, need</i> та <i>ought to</i>	61
10. Складний модальний присудок із <i>to be to</i>	64
11. Фразеологічний присудок.....	67
12. Інвертований присудок	68
13. Підрядне присудкове речення.....	72
III. Переклад підмета	74
1. Формальний підмет <i>there</i>	74
2. Неозначений займенник <i>one</i>	77
3. Займенник <i>it</i>	78
4. Анафоричні займенники <i>this/these, that/those</i>	82
5. Займенник-замінник <i>one</i>	84
6. Неозначено-особовий підмет, виражений особовими займенниками <i>we, you</i> і <i>they</i>	85
7. Герундій	86
8. Інфінітив	88
9. Груповий підмет.....	90
10. Розщеплений підмет	92
11. Агентивний неживий підмет	94
12. Імплицитний підмет	96
13. Суб'єктно-предикативний інфінітивний зворот.....	97
14. Підрядне підметове речення	102
IV. Переклад додатка.....	106
1. Формальний додаток <i>one</i>	106
2. Формальний додаток <i>it</i>	106
3. Займенник-замінник <i>one</i>	108

4. Займенники-замінники <i>that/those</i> та <i>these</i>	109
5. Інфінітив	111
6. Об'єктний предикативний інфінітивний зворот.....	113
7. Об'єктний предикативний дієприкметниковий зворот.....	115
8. Герундій	116
9. Інвертований додаток.....	118
10. Підрядне додаткове речення.....	119
V. Переклад детермінантів речення	121
1. Прислівники на <i>-ly</i>	121
2. Інфінітивні парентетичні речення	123
3. Інші парентетичні елементи.....	126
VI. Переклад обставин.....	130
1. Прислівники на <i>-ly</i>	130
2. Інфінітив у функції обставин.....	132
3. Дієприкметник I та дієприкметниковий зворот.....	137
4. Дієприкметник II і дієприкметниковий зворот.....	141
5. Звороти зі сполучними словами <i>given</i> та <i>granted</i> , утвореними від дієприкметника II.....	143
6. Герундій та герундіальний зворот.....	145
7. Інвертована обставина	150
8. Абсолютна конструкція з дієприкметником I.....	152
9. Абсолютна конструкція з дієприкметником II	157
10. Абсолютна номінативна конструкція	159
11. Еліптичні підрядні речення.....	161
13. Підрядні обставинні речення.....	167
VII. Переклад означення	171
1. Неозначений артикль <i>a(n)</i>	171
2. Означений артикль <i>the</i>	173
3. Прикметник	174
4. Прикметники із суфіксом <i>-able/-ible</i>	176
5. Прикметник та прикметникове словосполучення як правосторонн означення.....	178
6. Прикметники, утворені від особових імен (прізвищ) за допомогою суфікса <i>-(i)an</i>	180
7. Іменник як лівостороннє означення	182
8. Інфінітив	185
9. Інфінітивна конструкція з прийменником <i>for</i>	189
10. Герундій.....	191

11. Дієприкметник I та дієприкметниковий зворот	194
13. Конструкція “дієприкметник/прикметник + інфінітив”	200
14. Займенник-репрезентант <i>that/those</i>	201
15. Прикінцева прикладка	202
16. Підрядне означальне речення	203
VIII. Передавання значень синтаксичних конструкцій	207
1. Конструкції логічної емплази	207
2. Порядок членів речення та речень	209
3. Порівняльні та псевдопорівняльні конструкції	213
4. Каузативні конструкції	216
5. Герундіальна конструкція	219
6. Непаралельні однорідні члени речення	220
7. Однорідні номінативні та інфінітивні речення	221
8. Конструкції із запереченням	223
IX. Морфологічні труднощі	235
1. Форми числа іменника	235
2. Абсолютний генітив	240
3. Субстантивований прикметник	242
4. Катафоричне вживання займенників	244
5. Граматична омонімія слова <i>one</i>	246
6. Граматична омонімія слова <i>that</i>	248
7. Граматична омонімія дієслова <i>to be</i>	251
8. Граматична омонімія дієслова <i>to have</i>	255
9. Граматична омонімія дієслова <i>to do</i>	258
10. Граматична омонімія дієслова <i>to make</i>	262
X. Вправи	265
1. Порівняння перекладів з оригіналами	265
2. Редагування перекладів	267
3. Комплексні вправи з різних граматичних труднощів перекладу	276
XI. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу	293
1. Головні лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми	293
2. Спеціальні значення загальнонародних слів у науково-технічних текстах	294
XII. Способи перекладу лексичних одиниць	301
1. Словникові відповідники	301
2. Переклад неоднозначних слів (вибір варіантного відповідника)	301
3. Трансcoderування	305

4. Калькування (дослівний переклад)	309
5. Контекстуальна заміна	311
6. Смысловий розвиток	314
7. Антонімічний переклад (формальна негативація)	315
8. Описовий переклад	323
XIII. Перекладацькі лексичні трансформації	326
1. Конкретизація значення слова	326
2. Генералізація значення слова	334
3. Додавання слова	336
4. Вилучення слова	340
5. Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови (трансформація транспозиції)	341
6. Перестановка слова	344
XIV. Переклад термінів	345
1. Науково-технічні терміни та труднощі їх перекладу	345
2. Міжгалузева та внутрішньогалузева омонімія термінів і переклад	345
3. Переклад новітніх авторських термінів, що подаються в лапках	351
XV. Переклад префіксальних термінів	355
1. Терміни з префіксом after-	355
2. Терміни з напівпрефіксом all-	357
3. Терміни з префіксом co-	360
4. Терміни з префіксом counter-	362
5. Терміни з напівпрефіксом cross-	364
6. Терміни з префіксом dis-	365
7. Терміни з префіксом ex-	367
8. Терміни з префіксом extra-	368
9. Терміни з префіксом heter(o)-	371
10. Терміни з напівпрефіксом homo-	372
11. Терміни з префіксом mis-	374
12. Терміни з напівпрефіксом multi-	376
13. Терміни з префіксом non-	378
14. Терміни з напівпрефіксом omni-	381
15. Терміни з префіксом over-	382
16. Терміни з префіксом para-	385
17. Терміни з префіксом poly-	387
18. Терміни з префіксом post-	388
19. Терміни з префіксом pro-	390
20. Терміни з префіксом quasi-	392

21. Терміни з префіксом self-	395
22. Терміни з префіксом sub-	397
23. Терміни з префіксом in-	400
24. Терміни з префіксом under-	404
XVI. Переклад суфіксальних термінів	407
1. Терміни з суфіксом -er/-or	407
2. Терміни з напівсуфіксом -free	411
3. Терміни з суфіксом -ism	414
4. Терміни з суфіксом -less	419
5. Терміни з суфіксом -like	421
6. Терміни з суфіксом -oid	423
7. Терміни з суфіксом -ologist	424
8. Терміни з напівсуфіксом -worthy	426
XVII. Переклад складних термінів	428
1. Порядок перекладу складних термінів.....	428
2. Сполучуваність компонентів у терміні та переклад	428
3. Терміни моделі N_1+N	433
4. Складні терміни з фінальним термінокомпонентом -looking	436
5. Переклад багаточленних атрибутивних словосполучень	438
6. Терміни моделі (N+Part. I)+N	443
7. Терміни моделі (N+Part. II)+N.....	446
8. Терміни моделі (Adj.+Part. I)+N.....	449
9. Терміни моделі (Adj.+Part. II)+N.....	451
10. Терміни моделі (Num.+Part. II)+N.....	453
11. Складні терміни з антропонімами	455
XVIII. “Фальшиві друзі” перекладача	459
1. Інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми.....	459
2. Лексикалізовані форми множини	462
3. Пароніми та переклад.....	465
XIX. Переклад слів-реалій, назв, власних імен, іншомовних слів та передавання абревіатур, ініціалів імен і умовних позначок у перекладі	475
1. Переклад слів-реалій	475
2. Переклад назв	478
3. Фірмові назви	488
4. Антропоніми.....	493
5. Назви книг і заголовки статей.....	499
6. Переклад поштової адреси	502

7. Іншомовні слова і вирази	504
8. Аббревіатури та скорочення.....	508
9. Ініціали імен.....	514
10. Умовні позначки.....	515
XX. Жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу	516
1. Врахування особливостей жанру і стилю у перекладі.....	516
2. Переклад сталих необразних фраз.....	516
3. Переклад образної фразеології	521
4. Переклад метафоричних термінів	525
5. Розмовні елементи в англійських науково-технічних текстах	530
6. Особливості вживання англійського особового займенника <i>I</i>	532
7. Лексико-фразеологічні особливості повного перекладу патентних заявок.....	534
Титульна частина	535
Попередній опис.....	536
Повний опис.....	537
Патентна формула.....	537
Засвідчення заявки автором винаходу.....	538
Відомості про патентного повіреного.....	538
XXI. Додаткові та контрольні вправи	544
1. Комплексні вправи з лексичних, термінологічних, фразеологічних і жанрово-стилістичних труднощів	544
2. Комплексні вправи із жанрово-стилістичних труднощів перекладу (тексти з різних галузей науки і техніки для перекладу)	564
3. Вправи на редагування перекладів.....	616
Додатки	620
Додаток 1	620
Додаток 2.....	624
Додаток 3	630
Додаток 4	633
Додаток 5.....	633
Додаток 6.....	634
Додаток 7.....	636
Додаток 8.....	637
Додаток 9	638
Додаток 10	640
Додаток 11	649

Навчальне видання

Карабан В'ячеслав Іванович

Переклад англійської наукової і технічної літератури

**Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні
та жанрово-стилістичні проблеми**

Навчальний посібник (українською та англійською мовами)

Редактор *С. І. Мазур*

Комп'ютерна верстка: *Г. А. Пешков*

Підписано до друку 30.05.18. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 38,26. Зам. № 984.

ПП “Нова Книга”

21029, м. Вінниця, вул. М. Ващука, 20

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

Тел. (0432) 56-01-87. Факс 56-01-88

E-mail: info@novaknyha.com.ua

www.novaknyha.com.ua